

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini

Cena Din 1.-

Štev. 72

U Ljubljani, 28. marca 1936

Leto 1.

Sovražnosti se nadaljujejo na vseh bojiščih - Abesinci se udajajo iz strahu pred Italijani

Kapital pozdravlja abes. vojno

Asmara, 28. marca. b. Nemški polkovnik Fischer, znani vojaški pisatelj in strokovnjak za letalska vprašanja, ki se mudi že od začetka vojne v Abesiniji, je dal izjavo o svojih opazovanjih glede letalskih uspehov in skušenj v dosednji vojni. Polkovnik Fischer je ne le vojaški opazovalec, marveč strokovni in trgovski zastopnik Junkersovih letalskih tovarov. Dejal je, da zanima letalska vojna v Abesiniji in skušenja, ki jih je pri tem naredilo italijansko letalstvo predvsem svetovno letalsko industrijo in letalce. Letalske tovarne se morajo bržgode pri tej vojni za stroje, za motorje, za letalce, za različne tipe letal, sploh za vse, kar bi moglo praktično služiti pri nadaljnjem izpopolnjevanju vojnega letalstva.

Po njegovem prepričanju obvladuje položaj na bojiščih z vojaškega stališča, kot edino orožje novi italijanski bombarder tipa S 81, s katerim bi Italijani lahko v poljubnem trenutku razrušili Harar in Addis Abebo. Vojna v Afriki, ki je prva po svetovni vojni preizkusila, kakšna je praktična vrednost letalskih izpopolnitev v zadnjih 15 letih, je zaradi tega največjega pomena za letalsko industrijo. Zato morajo vsi strokovnjaški krogi to vojno pozdraviti, kot neprecenljivo priliko za praktično preizkušanje letalstva.

Italijani napadajo z vso silo

Asmara, 28. marca. o. Iz najzanesljivejših virov poročajo, da je kljub vsakdanjim uradnim poročilom, ki javljajo, da ni na frontah nič novega, italijanska vojska delavnost živahna, kakor še nikdar poprej. Sovražnosti, ki trajajo dan za dnem, imajo namen začeti uspešen končni boj.

Na južni fronti je general Graziani začel ofenzivo in so njegove čete zasedle Sasabane. Na severozapadnem delu bojišča pa prodirajo italijanske čete v smeri proti Gondarju, bivši prestolici abesinskega cesarstva. Abesinska vojska je pod osebnim cesarjevim poveljstvom zbrana okrog jezera Asangi in se mrzlično pripravlja na odločilni spopad.

Abesinci pozdravljajo Italijane

Italijanska poročila govore o tem, da domače prebivalstvo v nanovo osvojenih pokrajinah sprejema italijanske čete z največjim navdušenjem ter se zbira iz bližnjih in daljnjih krajev ob cestah, po katerih prihajajo italijanske čete. Različni abesinski dostojanstveniki pošiljajo vdanostna pisma, v katerih izražajo svoje občudovanje »velikemu in mogočnemu kralju Italije«. Nepristranski opazovalci trdijo, da to ne pomeni nič posebnega, saj je

znano, da preprosti narodi zmeraj občudujejo tistega, ki je dobro oborožen in da so njihove simpatije zmeraj na strani zmagovalca.

Addis Abeba, 28. marca. Po najnovejših vesteh so italijanska letala bombardirala Gobbs, severno od kraja Magallo v pokrajini Bali. Pri tem so ubila veliko število domačinov, toda natančno število žrtev, kakor ponavadi, še ni znano. Postaja švedskega Rdečega križa, ki se je utaborila v bližini tega kraja v nekem gozdu, je bila tudi razbita, toda osebe je ostalo na čudežen način nepoškodovano. Zaradi tega napada bo abesinski Rdeči križ poslal protest v Ženevo, na glavni odbor mednarodnega Rdečega križa.

Abesinci se pripravljajo

Džibuti, 27. marca. AA. (Stefani) Kakor poročajo, so Abesinci zadnje čase zelo utrdili mesto Harar. Ob starem obzidju so izkopali jarke in postavke za topove in strojnice. V zidovju samem je mnogo lin za puske in strojnice. V vsej pokrajini hite graditi nove vojaške ceste.

Addis Abeba, 27. marca. AA (DNB) Na abesinskem severnem bojišču je zadnje dni prišlo do velike pregrupacije sil. V tukajšnjih krogih trde, da so Abesinci zgradili zelo utrjene postojanke. Pravijo, da vsa ta dela osebno vodi abesinski cesar.

Česa se boje Abesinci

London, 28. marca. AA. Reuter poroča: V abesinskih krogih menijo, da bi bila najbolj nevarna italijanska ofenziva v smeri proti severozapadu k jezeru Tana. Da bi preprečil to nevarnost, pošilja besinski cesar glavni del svoje vojske na zapad v pokrajino, ki je oddaljena 175 km vzhodno od Gondarja. Meni se, da bo zaradi terenskih okoliščin Italijanom mnogo lažje prodrati k Addis Abebi skozi provinco Amharo, namesto skozi hribovito pokrajino okoli Desijeja. Velike italijanske kolone, ki prihajajo preko reke Takaze in Selit nadaljujejo s pohodom proti Gondarju, ki je bil ponovno bombardiran. Da bi zaščitile desno krilo te kolone, mešane italijanske kolone napredujejo tudi proti jugu vzdolž sudansko egiptске meje. Druge čete pa med tem še zmeraj čistijo Tenbien, da bi preprečile presenečenje na levem krilu.

Dopisnik iz Addis Abebe poroča: Izvem iz zelo dobro poučenih virov, da se je cesar umaknil iz okolice Korana k Sokoti. Na ta način je ojačil strateški položaj svojih čet. Abesinske čete na vzhodnem krilu severne fronte so bile ojačene, da bi tako mogle nuditi odpor v položaju, ki je nastal po nedavni italijanski ofenzivi pri Amba Aradamu in pri Amba Aladi. V Addis Abebi se trdi, da sta armadi rasa Kase in rasa Sejuma kompletni in da so popolnoma neresnične italijanske vesti o porazu teh dveh armad.

Prizgane sveče in zvonovi za Hitlerja

Dan pred nemškimi volitvami

Hitler govori pred Kruppovimi delavci

Berlin, 28. marca. b. Hitler bo imel svoj zadnji volilni govor danes v Kölnu. S tem bo zaključena njegova propagandna pot po Nemčiji, ki jo je vršil 14 dni. Ves ta čas ni bilo dne, da ne bi imel v kateremkoli mestu Nemčije velikega političnega govora.

Jutrišnje volitve bodo, sodeč po zunanjih pripravih, prekosile vse, kar je Nemčija glede volilne propagande in agitacije kdaj videla. Te priprave so se vršile že ves čas, odkar je Hitler napovedal volitve. Voditelji stranke so se vozili in letali križem po vsej Nemčiji. Vse nemške radio postaje so vsak večer oddajale govore voditeljev. Povsod, koder se je vozil Hitler, so bile stene preplepene z velikanskimi napismi, okrašene s papirnatimi vencami in z vseh oken so visle zastave in Hitlerjeve slike. To podoba kažejo zdaj na dan pred volitvami. Vsa nemška mesta, zlasti pa prestolnica Berlin. Ko je Hitler imel svoj govor v Berlinu v Deutschlandhalle, je bila cesta 12 km daleč na gosto obrobljena z ljudmi. Pol milijona Nemcev se je zbralo, da drže špalir voditelju narodnega socializma. Oblasti so skrbele, kakor je to običaj v vseh diktatorskih državah, da ni nobeno okno ostalo brez okrasa. Tudi judovske hiše niso bile izzevte.

V mestu Hildesheimu, ki je izključno katoliško westfalsko mesto, so vse gospodinjice in

samostojne ženske dobile od policije nalog, da za jutri okrase vsa okna z rdečimi trakovi in zvečer prižgo na oknih sveče, da dokažejo vdanost katolikom Hitlerju. Vsa Nemčija je zdaj pred volitvami uniformirana z enim samim napisom: »Daj Mu svoj glas 29. III.« Vsi takšni so prepleteni s Hitlerjevimi slikami in s tem napisom.

Essen, 28. marca. Včeraj je imel pred delavskimi nameščenici Kruppovo orožarno, Hitler velik govor. Ta govor je poslušalo 120 tisoč delavcev. Njegov prihod so naznanjali vsi zvonovi cerkva in tisoči lokomotiv ter tovarniških siren. Ves promet se je ustavil, prav tako so se ustavili vsi stroji v velikanskih essenskih železnih tovarnicah. Za eno minuto se je ustavil tudi ves promet in vse industrijsko življenje po Nemčiji. Hitler je v svojem govoru dejal, da si je želel govoriti pred temi delavci, ki njihove delavne roke pripravljajo mir in varnost nemškega ljudstva. S tem delavci dokazujejo, da niso za revolucijo in da je prihod narodnega socializma s svojimi delavnimi reformami potlačil marksistiško idejo o razrednem boju. Potem je Hitler govoril o zunanjih politiki in o nezadovoljstvu vedenju evropskih držav, ki zavračajo njegove predloge za omejitev oboroževanja. Dejal je, da je edini sodnik za njegova dejanja in tudi za to, da je obnovil vojaško enakopravnost Nemčije sodnik, samo nemški narod.

Italijani trdijo:

Sankcije niso omajale italijanskega gospodarstva

Rim, 28. marca. o. Podtajnik za korporacije Lantini je v parlamentu izjavil, da ne zaznava italijansko gospodarstvo nikakega občutnega pojava, ki bi pričal o tem, da so sankcije in drugi sovražni ukrepi proti Italiji povzročili kako kolebanje in motili ravnotežje italijanskega gospodarstva. Temu je veliko pripomogla vlada, ki je z vso odločnostjo pazila na to, da je obdržala cene v pravih mejah in ni dovolila med sankcijami nobenih spekulacij. Skupna moč prebivalstva je ostala skoraj nespremenjena. To je največji uspeh, ki ga je v času sankcij dosegla italijanska vlada, ker govori o tem, da si je znala pridobiti zaupanje italijanskih množic.

Mussolini napoveduje novi socialni ustroj človeštva

Ženeva, 28. marca. b. Lozanski list »Tribuna« piše z ozirom na zadnji govor italijanskega ministrskega predsednika, da je Italija zadnje čase v gospodarskem oziru ubrala čisto svojo pot. Med tem, ko se Evropa izgublja v političnih razgovorih in prerekanjih, gre italijanski fašizem za tem, da praktično uvede novo socialno organizacijo. To socialno in gospodarsko organizacijo je Mussolini javil v svojem zadnjem govoru, ko je dejal, da bo bo-

doča družba temeljila na človeški vzajemnosti in organizaciji, ki bo rešila Evropo pred boljševiško revolucijo. Za evropski mir pomeni italijanska korporativna organizacija dosti več, kakor pa dolgoletni boljševiški poizkusi in pa politični manevri evropskih državnikov zadnje dni.

Japonci izzivajo

Pariz, 28. marca. Havas poroča iz Moskve: Iz Ulanbaterja poročajo, da je neki japonsko-mandžurski oddelek dospel 24. t. m. s kamijoni na mejo in napadel mongolsko obmejno stražo na odseku Mangoldzaga, nedaleč od jezera Buira. Razvila se je bitka in med bitko so bila poslana ojačenja napadalcev na kamijonih. Mongolci pa so končno prisilili Japonce in Mandžurce, da so se umaknili. Žrtev ni bilo. Naslednjega dne, to je 25. marca, je okoli 200 Japoncev in Mandžurcev začelo streljati iz pušk in streljnih na mongolske obmejne straže ter nanje oddali tudi dva topovska strela. Mongolci so odgovorili na ogenj, ker pa so bili v manjšini, so se morali umakniti za kakih 7 km. Ob zori 26. marca pa so japonsko-mandžurski oddelki prekorčili reko Kali in zasedli nekatere mongolske obmejne karavle, ki so jih zapustili šele okoli 13. ko se je pojavilo mongolsko letalo.

Iz Belgrada

Belgrad, 28. marca. m. Davi je dopoloval semkaj prvak bivše Samostojne demokratske stranke Večeslav Vilder ter bo prisostvoval seji tako zvanega delovnega odbora združene opozicije. Na tej konferenci bo bivši Hrvatsko stranko namesto Jakoba Jelačića, ki se zdravi na otoku Lokrumu pri Dubrovniku, zastopal dr. Juraj Sutej, ki se že nekoliko dni mudi v Belgradu.

Belgrad, 28. marca. m. Jutri se bo tu vršila konferenca guvernerjev Narodnih bank kraljevine Jugoslavije, Rumunije in češkoslovaške republike. Dnevni red tega zasedanja guvernerjev NB držav MA obsega: 1. proučevanje možnosti, da se ublažijo restriktivne mere v deviznem prometu z ozirom na poročilo mešanega odbora za proučevanje klirinskih pogodb ZN; 2. proučevanje funkcioniranja plačilnih sporazumov med državami MA; 3. razmotrivanje možnosti za sprejetje posebnih konvencij o plačilnih sredstvih za turiste in obiskovalce kopališč in zdravilišč; 4. proučevanje vprašanja klirinskih terjatev napram državam izven MA; 5. izmenjava misli o bonetni politiki sploh.

Razgovori med franc. in angl. gen. štabom

London, 28. marca. AA. (Reuter.) Na včerajšnjem dopoldanskem razgovoru z Ribbentropom je gosp. Eden, kakor se doznava, obvestil nemškega izrednega poslanika o posvetovanjih, ki se bodo po vsej priliki začela čez 14 dni med francoskim in britanskim generalnim štabom. Von Ribbentrop je baje pri tem pripomnil, da je Velika Britanija, če misli, da jo še zmeraj veže lokarna pogodba, dolžna braniti ne samo nedotakljivost belgijsko-nemške in francosko-nemške meje v korist Francije in Belgije, če bi jo Nemčija napadla. Sme se domnevati, da je Eden odgovoril, da veljajo zdaj edino obveznosti Velike Britanije do Francije in Belgije, ker je Nemčija odpovedala lokarno pogodbo. Dalje govore, da sta se, Eden in Ribbentrop sporazumela, da se ne kaže začeti generalno debato o Hitlerjevih protipredlogih.

MINISTER DR. KREK V LJUBLJANI

Z današnjim dopoldanskim brzovlakom je prišel v Ljubljano minister brez listine gosp. dr. Miha Krek. Kakor znano, ima gosp. minister jutri dva shoda in sicer dopoldne po sv. maši v Trebnjem, popoldne ob treh pa v Ribnici.

Pucelj, Kramer in Marušič glasujejo

Kakor vedno doslej: proti slovenskim koristim

Povzpeli so se JNS senatorji do zavidljivega položaja: Odrkli so zaupanje vladi, ki uživa zaupanje krone.

Taki, kot so vedno bili, so se pokazali tudi veliki sinovi »slovenskega plemena« in njegovi »voditelji« dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj in dr. Drago Marušič. Kje imamo močnejši dokaz, da so se vedno borili proti slovenskim interesom, kakor v njih glasovih, ki so jih oddali tudi proti pooblastilom notranjemu ministru dr. Antonu Korošcu, proti ustnovitvi kmetijskih zbornic in proti združitvi ženske bolnišnice s splošno bolnišnico v Ljubljani, kar sta zasnovala njihova dr. Marušič in dr. Novak. Ali ni to poslednje dokaz njihovega največjega strankarskega ravnanja. Proti vladnim predlogom so vsi glasovali za to, ker sedi v njej dr. Anton Korošec.

Predsednik vlade čisti pojme

Sedaj, ko smo pred koncem te razprave, sem kot predsednik kraljevske vlade dolžan, da odgovorim na posamezne očitke, v kolikor tega že nisem storil v svojem prejšnjem govoru. Posebno pa bi hotel danes pojasniti gospodemu senatorjem, v čem se razlikuje delo kraljevske vlade in del senata, ki podpira politiko kraljevske vlade, od nazorov in stališč tistega dela senata, ki je svoje mnenje pojasnil z naziranjem večine finančnega odbora. V imenu Jugoslovanskega nacionalnega kluba senata, v imenu naziranja, ki je prišlo do izraza v mišljenju večine finančnega odbora, je najbolj obširno govoril naš spošt. tovariš Banjanin.

Osnovni poduk pohotem

Če bi hotel in mu moral odgovoriti, bi moral omeniti, da je bil njegov govor precej oster. Če-

Banjanin! Hočem svojo misel povedati do kraja, in zato prosim gospode senatorje, naj mi ne se-gajo v besedo.

Mislím, da bom s svojim govorom ostal na tisti višini, na kateri želim ostati kot predsednik kraljevske vlade. Ne bi želel, da bi gospodje senatorji in moji prijatelji dajali mojim besedam drugačen smisel, kakor ga hočem dati sam.

Vidite, gospodje, ko gre za našega upoštevanega tovariša, senatorja Banjanina, tedaj vemo, da gre za senatorja Banjanina, ki ga je blagopokojni kralj v svoji oporoki določil za namestnika kraljevega namestnika. Gre za moža, ki je bil kot znan nacionalni delavec in kot človek visoke kulture in visoke sposobnosti, do člena, da vrši to visoko dolžnost. Če pa bi ta senator Banjanin od dne, ko je naše jugoslovansko ljudstvo izvedelo, da je določen za namestnika kraljevih namestnikov, ravnal tako, kakor je pokazal s svojima dvema govoroma in prišel v nasprotje z vso javnostjo, z vsemi voditelji, šefi in podvoditelji vseh bivših, sedanjih in bodočih strank, tedaj se, gospodje, bojim, da bi senator Banjanin, če bi ga usoda poklicala na njegovo visoko mesto, zašel v neprijeten položaj. V enakem položaju bi bili vsi ti voditelji bivših in sedanjih strank. V enak položaj bi prišli možje, kakor gg. Davidovič, dr. Spaho, dr. Korošec, dr. Maček, Wilder in Krizman, da o svoji malenkosti sploh ne govorim. Naglasiti želim, da to mesto, ki ne nalaga samo časti, temveč tudi gotove dolžnosti v smislu in duhu ustave ter zahteva visoke naobrazbe, kakor vsi dobro vemo, ne bi moglo ostati na potrebi višini. Gospod Banjanin bi moral upoštevati, da se položaji, za katere pravi Francoz »noblesse oblige«, in da je treba na tem položaju mimo vseh naših dnevnih strankarskih prepričanj in mimo malenkostnih besed in se dvigniti na višino, ki je nad strankami in vsakdanjimi polemikami. Gospodje, ni mi do tega, da bi delal senatorju Banjaninu kakršnekoli očitke.

(Nadaljevanje na drugi strani.)

Očitki pohorci

Prvi očitke se nanaša na točko 1 § 35 finančnega zakona. Tu je zapisano, gospodje, da si tuji državljani ne morejo prilastiti nepremičnin brez predhodnega dovoljenja ministrstva vojske in mornarice, in notranjega ministra, če gre za nabavo in pridobitev lastninskih pravic na ozemlju, ki se razteza ob državni meji ali morski obali 50 km globoko. Ta določba, gospodje, ni nova, da bi jo senat ne poznal. To je določba, ki že 20 let spremlja vse naše finančne zakone, in ki naj v prvi vrsti služi visokim državnim in nacionalnim interesom, da bi bila na ta način naša državna meja še bolj obvarovana, kakor pa z navadnimi sredstvi policije in orožništva. Če ta določba govori o ministru vojske in mornarice in o notranjem ministru, potem ste lahko prepričani, da ne gre za nobene strankarske reči, niti za osebne zadeve, marveč, da so v ospredju najvišji državni interesi.

Pooblastila notranjega ministra

Peta pripomba je v čl. 50 točka 4. Tam se bere, da se notranji minister pooblašča, da more izjemno od čl. 6 zakona o občinah v roku 6 mesecev od uveljavitve zakona z uredbo združiti občine, ustanovljati nove občine, razdeliti občine in izločiti posamezne kraje in jih pripojiti drugim občinam v tistih banovinah, kjer se vrši spajanje občin v smislu čl. 138 zakona o občinah. To spajanje in razdeljevanje občin se že vrši po istem zakonu in po istem čl. 138. Tu ne gre za kakšno novost, ki bi prej ne bila obstajala, nego gre samo za to, da potrebuje kraljevska vlada še nekaj časa, da bo mogla izvršiti novo razdelitev občin. Gre za nekatere nemogoče stvari, ki danes obstoje v posameznih občinah. V takšnih primerih je kraljevska vlada mislila, da bo ustregla potrebam prebivalstva, da se tisto, kar ljudstvo želi, izvrši, in kjer je potrebno, da se ta razdelitev izvede. In to se tiče popravkov v raznih krajih, kjer so se s tem razmejitvami storile velike krivice, ne bom rekel zlorabe, morda velike samovolje. Prišli smo v nemogoč položaj v posameznih občinah, morda prav tam, odkoder prihaja največji protest proti temu členu, a to je s strani našega tovariša dr. Kramerja, zaradi primerov, ki so se pripetili v dravski banovini.

Treba je omogočiti novo razmejitve občin tudi v vseh drugih banovinah. Dal vam bom zelo zanimivo statistiko o tem čl. 138. Pod prejšnjimi vladami, ki so imele to pooblastilo, se je izvršilo večje število razmejitve občin. Ali veste, v kakšnem obsegu? V takšnem obsegu: v varškarski banovini ni vsega skup 75 primerov, v moravski 6, v vrbski 5, a pomislite: v dravski banovini je bilo 353 primerov! 353 primerov razdelitve in preureditve se je izvršilo v dravski banovini. (Senator Pucelj: Zakaj ne večete, da je obstajala potreba? Notranji minister dr. Korošec: To je strankarsko-politična potreba. Senator Pucelj: 260 ljudi, pa je že občina, gospod predsednik! Ali veste to, dr. Korošec? Senator dr. Angelinovič: Zdej je demokratski režim, naj narod sam odloči. Notranji minister g. dr. Korošec: Nemogoče, ko odbor ne dovoli. — »To je demokracija! — Takrat, ko ste razdeljevali, takrat je bila demokracija! — Senator dr. Angelinovič: Ni bila! Zdej je demokracija. — Gospodje, vidite, če imate takšen primer, da se je v eni banovini izvršilo toliko razdelitev, v drugi banovini pa le nekoliko, po pet ali šest primerov, mora kr. vlada upoštevati, kar je bilo prej urejeno, mora upoštevati, to, kar je potrebno in v interesu prebivalstva, in storiti, ko izve mnenje prebivalstva tistih krajev, ono, kar ljudstvo samo in državna oblast misli, da je najboljša in najsmotnejša.

Zakaj kritika „plemenska“

„Učiteljja“

Gospodje! Zdi se mi, da ta opozicija, ki se je pokazala tu v finančnem odboru, s strani g. dr. Kramerja in od našega tovariša g. Pucelja, da tu obstoji čisto politično ozadje. (Pucelj: »To ni res!«), da gre tu samo za politične interese, o katerih kraljevska vlada misli, da ti strankarsko-politični interesi tvorijo splošne državne interese. (Senator Toma Janžekovič: Bil je čas, da se predloži zakonska novela.) Če bi nas to delilo, gospod kolega, mi bi to zelo radi storili, če senat sprejme to določbo brez odlaganja. (Ne more!) Mi bomo zelo radi sprejeli takšno zakonsko določbo, toda sami vidite, kaj pravi dr. Andjelinič. Oni so vnaprej odločeni, kaj bodo storili, zapli so si ušesa in ne poslušajo. Ne poslušajo, kaj jim govorimo. — (Andjelinič: »Odgovorili bomo.«) Vaš sklep je torej že storjen. (Andjelinič: Jasno je, da je storjen.)

Vlada za pomirjenje

Pohorci za kaos

Nadaljnja pripomba, gospodje, je šesta pripomba v čl. 51, točka 10, kjer se bere, da se bodo prihodnje redne občinske volitve vršile ne v roku 2 mesecev, temveč v roku 6 mesecev po razpustu občinskih odborov. V več krajih naše države imamo take primere. Po zakonu bi moralo ministrstvo odrediti razpust občinskih odborov in predpisati nove volitve v roku 2 mesecev. Mi bomo imeli v roku 6 mesecev redne občinske volitve in kr. vlada ne misli, da je modro in smoteno, da se v enem letu dvakrat po vrsti vrše občinske volitve v teh krajih. Lahko vam rečem, da se to tiče, kakor smo poučeni, v glavnem savske banovine, torej pokrajine, kjer nikakor posebnih političnih strankarskih računov ne morejo voditi kr. vlado pri razpisu teh volitev. Nasprotno, rečem lahko, da ta določba, kakor jo predlaga kr. vlada, gre baš v korist tistih občinskih uprav, ki so bile imenovane pod bivšimi vladami, in zato tudi pod vlado stranke JNS.

Proti kmetijskim zbornicam

Osma pripomba večine finančnega odbora je v zvezi s čl. 71 finančnega zakona. Čl. 71 govori o ustanavljanju kmetijskih zbornic. Ideja kmetijskih zbornic, gospodje, je ne samo splošna potreba in želja, temveč jo je izredno tople pozdravil sam finančni odbor. Večina finančnega odbora misli, da je to zelo dobra in koristna naloga. Odborovo poročilo večine pravi: Finančni odbor tople pozdravlja to namero kraljevske vlade. To je bil topli pozdrav, toda na to je prišel neki »toda«: toda finančni odbor ne smatra danega sklepa, kdaj in kako naj se ustanove kmetijske zbornice, to je treba prepustiti posameznim banovinom. »Kdaj in kako« je tu slučajna opustitev finančnega odbora, zmotna finančnega odbora, poudarjam to in opozarjam na to. Namreč v pooblastilu čl. 71 se ne bere »kakor«, nego samo »kdaj«. Kako se bodo sestavile te gospodarske zbornice, ni stvar posameznih banovin, temveč pravosodnega ministrstva in ministrskega sveta. Mi smo rekli samo, da se bodo te

zbornice ustanovile po sklepu bana in po zaslusanju banskega sveta. Gre samo za »kdaj« in ne za »kakor«. Niso bani tu samostojni, nimajo pooblastil, niso tu nezavisni. Ne morejo tu delati, kar hočejo, temveč morajo izvajati samo tisto, kar bo odločil ministrski svet po zaslusanju banskega sveta in če le-ta na to pristane. Na osnovi te zmote nam finančni odbor dela pripombe in pravi: Zaradi »kakor« tega pooblastila ne dam! Rečem vam, gospodje, da ta »kakor« v finančnem zakonu ne obstoji. Obstoji samo »kdaj« in ne »kakor«. Vsa naša pojasnila, ki sem jih dal članom finančnega odbora, niso pomagala. Večina finančnega odbora nam noče dati teh pooblastil, in kolega dr. Andjelinič pravi, da »smo naš sklep že sprejeli«. Vi ste svoj sklep že sprejeli. Hočem, da vsa država ve, da se je ta sklep sprejel v tem členu na osnovi zmote, ki jo je kraljevska vlada popravila, vi pa nočete tega priznati.

Ljubljanska bolnišnica

Deveta pripomba finančnega odbora sestoji od točke 8 čl. 92 predloga finančnega odbora. Točka 8 čl. 92 finančnega zakona je posebno zanimiva. Mislim, da vas bo najbolj zanimala. Glasi se takole: Državna bolnišnica za ženske bolezni v Ljubljani se pridelki kot oddelki sklopi državni bolnišnici v Ljubljani. Njen proračun pride kot sestavni del proračuna občine državne bolnišnice v Ljubljani. — Ali bo bolnišnica za ženske bolezni prideljena oddelku splošne državne bolnišnice v Ljubljani ali ne, je »veliko državno vprašanje«. Zato se ves ta proračun od 10 milijard ima vrniti narodni skupščini, da bo ponovno razpravljala o njem. Zdi se, da so neki slovenski senatorji posebno nastopili zoper te določbe. Podvomil sem tu celo o kolegi dr. Korošcu. Mislim sem, da gre morda za neko novo obračunavanje z dr. Kramerm ali katerim drugim iz Slovenije. Pogosto se je tako mislilo in zato sem pogosto bil tudi jaz v takšni zmoti in sem si dejal: Glej, spet slovensko obračunavanje! Informiral sem se o stvari in reči vam smem, da nima minister notranjih zadev dr. Korošec absolutno nobene zveze s tem spajanjem bolnišnic v Ljubljani. Prečital sem ta akt in glejte, kako je do tega paragrafa prišlo:

Tedanji ban dr. Marušič, naš spoštovani kolega v tem domu, ki je tu prisoten, je izdal sklep, da se bolnišnica za ženske bolezni združi s splošno državno bolnišnico v Ljubljani. Ko je bil dr. Marušič ban dravske banovine, je izdal ta sklep popolnoma v duhu zakona. Po zakonu o bolnišnicah mora vsaka državna bolnišnica imeti tudi oddelke za ženske bolezni. Dr. Marušič je izdal popolnoma pravilno in v duhu zakona predlog, ki je bil popolnoma v redu in je bilo vse že gotovo leta 1934. Toda minister za socialno politiko dr. Novak pravi: Nel Nel To je vse res in lepo in to bi se moralo izvršiti, vse to je v redu in po zakonu — toda to se ne more izvesti brez nove zakonske določbe. Minister za socialno politiko dr. Novak pravi, da je treba izvesti to, kar želi ban. Banska uprava predlaga, da se to vprašanje ženske bolnišnice uredi na zakoniti način, to je, da se gre z njim pred parlament. Vse to je bilo leta 1934. To se pravi, prej, kakor je prišla vlada dr. Stojadinoviča. In potem je prišel sklep ministra za socialno politiko in ta se je odkazal na glavni sanitetni svet v naši državi. In glavni sanitetni svet pravi: Drži! Ne da se ukiniti bolnišnica brez zakonskega pooblastila. Toda to stvar je treba izvršiti, ker je koristna in v duhu zakona. Zato je treba izdati zakonsko pooblastilo, da se ta združitev izvrši.

Moja vlada, odnosno resorni minister je našel te spise, ki so tako zelo narasli, in je videl sklep bana Marušiča in videl sklep sanitetnega sveta in ga izvršil, prepričan, da bo s tem ustregel našemu tovarišu iz opozicije dr. Marušiču. Mi, gospodje, smo vedeli, da bo to vprašanje predmet posebne točke finančnega odbora in da bo zaradi te točke moral spet ves proračun nazaj pred narodno skupščino. Jaz, gospodje, sem to pooblastilo tudi dal, a tudi to pooblastilo ni pomagalo. Gospodje iz finančnega odbora pravijo: Nel Nel In zaradi ženske bolnišnice in zaradi vprašanja o tem, ali naj se združi ali ne, naj se ves proračun vrne narodni skupščini in naj bo ves državni proračun ogrožen!

Demagogija ob polit. zakonih

Toda pojdemo dalje! Pri točki 3 čl. 97, to je vaša deseta pripomba, ki pravi, da se nam postavi rok za sprejetje političnih zakonov, vi, gospodje, pa pravite: Dobro je to, izdati hočete politične zakone. Kar se volitve tiče, izkazuje vladni popolno zaupanje, da določi dan za te volitve, toda nam pravite, zakon o zborovanju in združevanju in zakon o tisku morate pospešiti, ker v šestih mesecih nam morate že dati več svobode. Toda gospodje, mi smo ta zakon o tisku in zakon o zborovanju in društvenih podedovali. To so vaši zakoni, to so zakoni vlad, v katerih je sedel dr. Andjelinič, v kateri je sedel dr. Kramelj, v kateri je sedel dr. Pucelj (neki glas: Tudi Korošec. Notranji minister dr. Korošec: »Jaz jih vsaj lojalno vršim, a vi ne.)

Nato dr. Stojadinovič nadaljuje: Vi nam v svoji interpelaciji neprestano očitate, da je časopisni dovoljen pisati o vsem kar je svetega v državi, da je dovoljeno izpodbijati avtoriteto, rušiti državno oblast in majati zakone. V svoji interpelaciji in v svojih govorih nam neprestano očitate, da je časopisje preveč svobodno, da so shodi preveč svobodni, da se vrše shodi in drže govori po vsej državi. Pravite nam, da smo preveč liberalni, ker se vrše v naši državi tako svobodni shodi in ker naše časopisje tako piše. Po drugi strani pa pravite v finančnem odboru: Majhna je ta svoboda, potrebujemo že več svobode! Bojim se, gospodje, da bi največ trpeli tisti, ki pripadajo stranki JNS in klubu JNS, če bi dovolili še več svobode. Lahko izjavim, da so bila moja navodila glede nadzorstva nad časopisjem taka, da je treba napraviti vladam, zlasti pa napraviti vladam po l. 1931 imeti najne oziroma radi splošnih interesov, ne pa zaradi interesov te ali one stranke. Vi pa, gospodje, boste že morali dovoliti vladi, ki odgovarja za red in ustroj v državi, da veljavne zakone izvaja liberalno, obenem pa tako, da red in ustroj države ne bosta kršena. Kraljevska vlada, ko že govorimo o političnih zakonih, ne more sprejeti nobene omejitve te vrste. (Senator Banjanin se smeje.) Meni je drago, da Vas vidim, g. Banjanin, da se smejete. (Senator Banjanin: Saj se tudi Vi smejete.) Toda moj smeh ni redek, pri Vas pa je smeh zelo redka stvar. Upam, da bo to znamenje boljših časov in boljšega razmerja med senatom in vlado.

Kdo krši ustavo

Bojim se, da gre pri vas, ki ste pri vsakem koraku branitelji ustave in ki se posebej proglašate za ustavobranitelje, čeprav se nahajamo na istem terenu, ker smo na ustavo prisegli, za kritiko, ki ni v duhu ustave. Če je to vaš glavni razlog, potem to ravnanje ne bi bilo v skladu z gotovimi ustavnimi določbami. V ustavi je določba, ki je zanj zelo značilna, in sicer § 1., ki pravi, da je kraljevina Jugoslavija dedna in ustavna monarhija. Nikar ne ustvarjajte s svojim ravnanjem, s svojimi govori in izjavami iz ustavne

monarhije parlamentarne monarhije. Ne govorite, gospodje, o zaupanju ali nezaupanju kraljevske vladi, ne stavlajte tega vprašanja, ker bi vas, ustavne branitelje, dovedlo v očitno nasprotje s samo ustavo.

Gospodje! Nikjer drugod vlade ne padajo po pravilih parlamentarizma pred senatom. Redki so vzroki in posebni in izjemni razlogi, ki zahtevajo pade vlade v senatu. Po pravilih parlamentarnih držav zadošča zaupanje krone in spodnje zbornice. Če boste ravnali tako, se bojim, da boste sami kršili načela ustavnosti in da boste sami največ grešili s tem, da vrnete budžet ne glede na zaupanje narodne skupščine. To je veliko in sporno vprašanje, ali sme senat vrniti proračun. To je veliko vprašanje. Slišali ste mnenje našega tovariša Simonoviča. Slišali ste tudi mnenja vseučiliških profesorjev, ki niso s proračunom ali z vlado ali s senatom ali z JRZ v nobeni zvezi. Po naziranju vseučiliških profesorjev senat nima pravice vrniti proračuna narodni skupščini. O sporu med senatom in skupščino ni mogoče reševati. Če pa ni rešitve po ustavi, tedaj je treba ta spor preprečiti.

Gospodje! Ne dovolite, da bi senat zasel na napačno pot in da bi to storil senat, ki je prvi s kraljevske vlado poklican, da brani ustavno načelo. Javno mnenje je prepričano, da razlogi, ki narekujejo neke posebne konkretne izjembe v finančnem zakonu zato, ker klub JNS nima zaupanja v kraljevske vlado, nikakor niso v skladu z ustavnimi določbami in da zanesljivo niso v soglasju z duhom ustave, kakor tudi ne s tistimi, kar hoče senat.

V senatu je neki naš tovariš izjavil: Jamčim vam za dva kluba, za neodvisni in še za enega, da bosta izglasovala za izjembe v finančnem zakonu, ki jih predlaga finančni odbor senata. Toda tu ne obstojata samo ta dva kluba, v skupščini so še štirje drugi. Kaj mislite, gospodje, o večini v narodni skupščini? To vprašanje je zelo važno. Tu se dela razdor med skupščino in senatom. Ne jamčim, kakšno stališče bo v tem sporu zavzela skupščina. Kot predsednik kraljevske vlade, izjavljam tole: Trikrat si bom premislil, preden bom kot predsednik kraljevske vlade predlagal skupščini, da naj sprejme diktat senata in naj pred njim klone.

In kdo so rušitelji države!

Tu je treba upoštevati tudi to, kar je dejal tovariš Simonovič: Pravo in ustava nista na strani večine finančnega odbora. Gospodje! Glede nadaljnjih usode tega proračuna in o nadaljnjem načinu njegove izvedbe ne morem dati nobenega jamstva. Oznaje je težko ne le zaradi atentata, težko je tudi zaradi govorov, ki ste jih slišali tu v senatu ne le o predsedniku narod. skupščine, temveč tudi o skupščini sami. Bojim se, da skupščina ne bo hotela odgovoriti. Bojim se, da bo država zašla v hud položaj, če izbruhne spor med obema zakonodajnima domoma, ki sta dva velika činitelja v državi. Zato mislim, da ni modro in oportuno, če senat vrne proračun skupščini in da državo poze na negotovo pot, da spravi državni proračun v negotovost. Nikar ne bi želel, da bi senat postal činitelj, ki povzroča nered in zmedo. Tega ne želim zato, ker mora senat ostati najbolj konstruktiven, konservativen in najbolj zanesljiv činitelj v državi.

Govorim stvarno in objektivno. Zelim, naj bi se senat zavedal svojega glasovanja in svoje odgovornosti. Država pa bo sodila, kdo je bil na pravi poti in kdo je delal v korist ljudstva. Še nekaj bi hotel pripomniti k vašim očitkom. Skleniti hočete, naj se predlagani proračun vrne v narodno skupščino. Jaz vas pa vprašam, gospodje, ali je taka želja soglasno mnenje vsega senata? Vseh

Svež grob za žrtev polit. sovraštva

V Velikih Laščah bo svež grob sprejel jutri najnovejšo žrtev političnega preganjanja, žrtev neverjetne strankarske nesrpnosti in žrtev ljudi, ki hočejo igrati vlogo voditeljev, a so s svojim postopanjem dokazali, da jim manjka vsaka srčna kultura.

Gre tu za 46 letnega učitelja Franca Pečka, zaslužnega in plemenitega učitelja, ki je vse svoje sile posvetil dobri vzgoji dece in napredku Velikih Lašč.

Proa intriga

Pokojni Peček je bil pošteni školi skozi in skozi. Ravno tako pa tudi delaven. Bil je dalje časa predsednik, tajnik in blagajnik električne zadrage. Ko mu zaradi njegovega vzornega delovanja niso mogli ljudje, ki so bili drugačnega svetovnega nazora in nasprotnega političnega prepričanja nikjer do živega, mu je tedaj Pucelj županski kandidat v Vel. Laščah, sedanjí gosliničar pri »Figovu« v Ljubljani g. Hočevar očital nepoštenosti in poslovanju pri električni zadrugi. — Brezkompromisni Peček je takoj zahteval revizijo, ki je odkrila to prvo večjo intrigo v pravi luči: Revizija je ugotovila, da je zadruga dolžna Pečku 500 Din njegovega denarja, razven tega pa, da je Peček tako vzorno vodil zadrugo, da je njene dolgove znižal od 90.000 na 50.000 Din. Tako je Peček razgalil vsako početje svojih političnih nasprotnikov, ki ga zaradi njegovega izklesanega in poštenega značaja niso mogli trpeti.

Usodne volitve

Dne 15. oktobra 1933 so bile v Vel. Laščah občinske volitve. Puceljev kandidat je bil tedaj Hočevar, njegov protikandidat pa g. Jelenc. Peček tedaj pač ni mogel glasovati za Hočevarja, ker on ni prekladal gori omenjene žilavice električne zadrage in pa zaradi tega ne, ker pokojni Peček z Hočevarjem ni mogel deliti istega svetovnega nazora. In tako je oddal Peček svoj glas za Hočevarjevega protikandidata Jelenca.

Peček v prežnanstvo

To, da si učitelj v Puceljevem kraljestvu upa oddati svoj glas proti Puceljevemu kandidatu, je bila leta 1933 neznačilna drznost. To je moral takoj čutili Peček: Bolchen, kakor je bil, je moral v Prnjavor, kraj zapadno od Kragujevca, oddaljen 60 km od najbližje železniške postaje. — Peček je bil, kakor rečeno, bolehen in je rabil zdravnika. Zdravnik pa je bil od njegovega novega službenega mesta oddaljen več ur pehoda. Poleg tega so bile razmere, v katerih je moral pokojni Peček, zanj obupne: že na polji mu je zaradi silnega mraza postalo večkrat slabo, v Belgradu, kjer je bilo 16 stopinj pod ničlo, pa mu je teklo izpod kože. V Prnjavor je torej prispel težko bolan. Tam pa se je njegovo pravo trpljenje šele začelo. Imel je skromno sobico, hrana, kakršno imajo tam, je bila za težko bolnega Pečka absolutno neprimadna in si je zato na štedilniku podobni pripravi pekel sam krompir in

senatorjev je 87. Pri tem usodnem vprašanju, gospodje, gre za državo, za državni proračun, za vprašanje, ali bo mogoče 1. aprila izplačati državnemu aparatu in ali bo ta dan nastopila splošna negotovost.

Koga neki zastopajo

JNS senatorji

Mnogo ste govorili o klubu JNS. Tu ne delam nobenih pripomb. Toda že nekaj dni imamo tu še en klub, ki se imenuje delovni klub. V njem je veliko število senatorjev. Zdi se mi, da so sile razdeljene in da bo usodna rešitev na desno ali levo, padla z dvema ali tremi glasovi. Ali bo imela, gospodje, taka večina dvoh, treh glasov potrebno avtoriteto, ki naj jo imajo sklepi senata? Govorili ste v imenu majhne večine senata. Pravite, da govorite v imenu stranke. Lahko pa vam rečem, gospodje: Nikar ne preenjujete svojih sil med ljudstvom. Pretehtajte svoje sile! Imeli ste volitve dne 5. maja lanskega leta. Prirejali ste sestanke, sklicali ste shode in konference svoje stranke, po teh sediti. Mislim, gospodje, da je javno mnenje dokaj iskreno in točno došlo, kolikšne so sile JNS med ljudstvom. Sprito takega položaja pa pravim še to, da bi taka odločitev ne imela avtoritete, ki je potrebna za sklepe senata tudi zaradi tega, ker jo je sprejel klub JNS. Razumel bi tako odločitev, če bi šlo za spor med senatom in vlado glede nujnih, važnih in bitnih vprašanj, kakršna so vprašanja narodnega edinstva ali vprašanje, ki je bitno za ustavo. Toda teh 12 točk ne posega v bitno vsebino vladne politike. Pravim že vnaprej, da bi po mojem mnenju podobna vaša sklep ne imel zadostne avtoritete.

Na kraju želim poudariti še tole: Senat je nova in mlada ustanova. Proti senatu, gospodje, stoji vsa združena opozicija. Sedaj hočete, da bi v isti položaj prišla tudi kraljevska vlada, Jugoslovanska radikalna zajednica in vsa narodna skupščina. Ne želim, da bi senat zasel v ta spor v samem interesu senata. Mislim, da bi senat pri tem sporu izgubil na svojem ugledu in da bi bil to hud udarec za senat sam, ki bi ga zelo težko prebodel.

Kraljevska vlada in Jugoslovanska radikalna zajednica želita ohraniti ugled senata in popularizirati senat, da bi dvignila njegov ugled. Prosim vas, ne ovirajte nas pri delu, ki nam je skupno!

Zato sem, gospodje, s svojim govorom pri kraju. Apeliirati hočem samo še na vaš razum in na vaš patriotizem. Hotel sem s prepričevanjem dokazati, kakšna je prava vsebina očitkov in kako usodna in važna bi bila po drugi strani pot, na katero bi se napotili, če bi proračun vrnili narodni skupščini. Ne bi hotel, da bi odločil slučaj, dvoh, treh glasov večine. Še to ni gotovo, ali bo ta vaša večina tolikšna. Ne bi želel, da bi senat napotil na to pot, da bi zasel na napačno pot, na nevarno pot. Hočem povedati in poudariti, da sem skušal s svojimi izjavami in prepričevanjem dokazati nepravilnost in neupravičenost vsajega pojmovanja. Nisem zahteval nobenih ukrepov tu v senatu. Odklanjam, gospodje, zlasti ukrepe, ki mi jih po krivici pripisujejo, češ da sem nameraval predlagati kraljevemu namestništvu imenovanje novih senatorjev ali omejitev senatorjev po čl. 50 ustave. To je daleč od mene. Hotel sem samo s prepričevanjem dobiti v senatu večino in s tem doseči pravilno rešitev.

Apeliram, gospodje, na vas še enkrat, da države ne potisnete v vrtnice negotovosti. Ne izpodkopajte vere in zaupanja v senat. Dvignite se nad strankarske interese, ne dovolite, da bi senat zasel spiti, po kateri mu je hoditi. Ne samo kot predsednik kraljevske vlade, temveč tudi kot vaš senatni tovariš, apeliram na vas, da glasujete za finančni zakon, kakor ga je predlagala kraljevska vlada, in kakor ga je sprejela narodna skupščina. Pozivam vas, da glasujete proti poročilu večine finanč. odbora. (Dolgotrajno in burno ploskanje.)

priljubljen sočivje, kar je bilo v glavnem njegova hrana. Ko je prispela v Prnjavor letos marca njegova žena, ga je našla v mali sobici ležati na slami, vsega iznemoglega in v skrajni nesnagi. Ljudje si sploh niso upali preslopiti praga njegove sobe, ker so se bali, da najdejo svojega učitelja mrtvega. Bil prepuščen sam sebi, bil pa je seveda za vsako samopomoč nesposoben; Tako je hiral in čakal, da se najde kdo, ki bo popravi krivico, ki so mu jo prizadejali politični nasprotniki — toliko, bahati slovenski kmetijci.

— Puceljev zet in hčerka v Vel. Laščah

Iz Vel. Lašč ni bil odposlan samo Peček, marveč tudi drugi učitelji, ki tedaj vsemočnim kmetijem in njihovem nekronanemu kralju niso bili všeč. Kmalu pa se je videl tudi namen njihovih premostitev: V Vel. Laščah sta se pojavila na učiteljskih mestih — hčerka gospoda ministra Pucelja in njen takratni zaročenec in sedanjí mož.

Med tem pa, ko je Peček ležal na smrt bolan v Prnjavoru, intrige proti njemu v Velikih Laščah še vedno niso prenehale. Bile so na delu še tajne sile, ki so na pr. preprečile, da Pečkova žena ni dobila obvestila o težki Pečkovi bolezni, dalje pa tudi Peček v Prnjavor ni dobival pošte, ki mu je bila namenjena. Značilno je, da se je dekret, s katerim je bil premešen nazaj v Vel. Lašče, večkrat izgubil in ga je Peček dobil dolgo potem, ko je bil dekret podpisan. Ko ga je dobil v roke pa je bila njegova bolezen že taka, da ni bilo več rešitve...

Puceljev zet in hčerka v Karlovcu

Sedanjí režim popravlja krivice sicer počasi, a jih vendarle popravlja. Tako je moral predvsem zaradi učitelstva samega prestaviti Puceljevo hčerko in njenega moža na zetov dom v 5 km oddaljeno Karlovcu, da je s tem lahko prestavil nazaj v Lašče učitelje, ki so morali napraviti v Vel. Laščah prostor Puceljevemu zet in hčerki.

— Peček v grob...

Usoda je naklonila končno tudi Pečku možnost, da se povrne v svoj domači kraj. Dne 21. 1. m. sta Pečkova žena in njegova sestra odpravili Pečka, skrajno razbolelega, iz Prnjavora. In 22. 1. m. ponoči je prišel Peček zopet v svoj domači kraj. To ni bil veseli prihod, marveč tako prihod, kakor vsa pot, ki je bila eno samo trpljenje: iz vlača so ga morali prenesti in položiti v posteljo. Le peč dni je užival domačnost kraja in po petih dneh je večeraj jutraj ob dveh izdihnil svojo blago dušo kot žrtev brezprimerne politično-strankarske posirovelosti. Naj sveci njegovi plemeniti duši večna luč, neuboljivi ženi naj bo v delno tolažbo, da sočustvuje z njo vsa poštna slovenska javnost. —

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 28. marca: Janez Kap. Jutri, nedelja, 29. marca: Sv. Evstazij.

Lekarne. Nočno službo imajo: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41, mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Kaj bo danes

Kazina: ob pol 21 velika pomladanska modna revija. Društvena dvorana Kodeljevo: ob 19 redni se-stanek fantovske kongregacije.

Mladina igra in poje v ponedeljek ob četrti na 7 zvečer v Filharmonični dvorani na produkciji šole Glasbene Matice. Nastopi Jerajev mladinski godalni orkester in Soncevo šolski zbor. Vabimo starše in vse, ki se zanimajo za naš glasbeni napredek k tej produkciji. Spored, ki je obenem vstopnica, stane 2 Din in se dobi v knjigarni Glasbene Matice.

XV. redni občni zbor T. K. Skale v Ljubljani se bo vršil v nedeljo, 29. marca t. l. ob 9 dopoldne v beli dvorani Uniona. Vsi člani vljudno vabljeni. — Odbor T. K. Skale.

Za izvedbo Lisztovega oratorija »Kristus« bo postavila Glasbena Matica ljubljanska v veliko unionsko dvorano prave koncertne orgle, ker so pri izvedbi močno učinkovitega oratorija neobhodno potrebne. Igral bo na orglah msgr. Stanko Premrl. Poleg tega izvaja slavni Lisztov oratorij pevski zbor Glasbene Matice, 4 solisti in veliki orkester. Opozarjamo na izvedbo v ponedeljek, 6. aprila ob 20 v unionski dvorani. Vstopnice od ponedeljka dalje v knjigarni Glasbene Matice.

Za potovanje v Bolgarijo, ki ga organizira Jugoslovanska-bolgarska liga v Ljubljani, je še nekaj mest praznih. Zato se rok za prijave podaljšuje do vključno 2. aprila. Pozneje došli prijavi se v nobenem slučaju ne bo moglo upoštevati. Stroški vsega potovanja (vožnja, prenočišče in prehrana) znašajo 1300 Din za osebo. Na račun tega zneska morajo vsi tisti, ki so se že prijavili in ki se nameravajo še prijaviti, plačati znesek 420 Din, ostane pa pred odhodom. Vsakdo si mora tudi sam nabaviti potni list ter ga skupno z gornjim zneskom do omenjenega dne predložiti liginemu tajniku g. V. Bučarju (Miklošičeva cesta 22 b/II), ker bo bolgarski vizum preskrbel JB liga. Odhod iz Ljubljane bo 14. aprila z brzovlakom ob 4.19 zjutraj, povratek 26. aprila. V programu je ogled Sofije, Plovdiva (pevski festival in velesojem), Stare Zagore, Trnova, Varne in na povratku eventuelno Rilskega samostana. — Odbor JB lige v Ljubljani.

Na banovinski kmetijski šoli v št. Jurju pri Celju se bo vršil 20. in 21. aprila vrtnarski tečaj za učitelje ter žene in dekleta meščanskih slojev. Tečaj je teoretičen in praktičen. Dne 18. aprila je pa enodnevni zelenjadarski tečaj za kmetijska dekleta. Učitelje, ki se nameravajo udeležiti dvodnevne tečaja, naj javijo to upravi zavoda vsaj do 18. aprila, da lahko preskrbimo prenočišča. — Uprava.

»Moji doživljaji na vrvi« je dal naslov svojemu predavanju dr. Miha Potočnik, naš priznani gorenski alpinist. Pod okriljem radovijske podružnice Slov. planinskega društva nas bo predavatelj povedel v četrtke, 2. aprila 1936 v stene in prepade Juljskih Alp. Predavanje, ki ga bo spremljala nad 100 diapozitivov, se bo vršilo v salonu restavracije Kunstelj v Radovljici. Začetek ob 20.

VABILO

V nedeljo, 29. marca se bo vršil občni zbor Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije, podružnice Novo mesto v Novem mestu. Za udeležbo so člani obvezni, ostali naprošeni. Bog živil!

NAMESČENCI SE ORGANIZIRAJO

V nedeljo, 29. marca t. l. bo ob 3 popoldne v pevski sobi društvenega doma v Šmartnem pri Litiji ustanovni občni zbor Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije. Vse zainteresirane nameščence in nameščence, trgovske sodelavce in sodelavce, uradnike in uradnice, organiziste, poslovođe itd. vljudno vabimo, da se običnega zbora svoje stanovske organizacije gotovo in polnoštevilno udeležijo. Na dnevnem redu običnega zbora je tudi poročilo zastopnikov centralne o razširjenju pokojninskega zavarovanja, o pooblastilih v finančnem zakonu za leto 1936/37 i. dr.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

DRAMA

Začetek ob 20

Sobota, 28. marca: Družinski oče. Red C. Nedelja, 29. marca, ob 15. uri: Vesela božja pol. Izven. Cene od 10 Din navzdol. Ob 20. uri: Tuje dele. Izven. Cene od 10 Din navzdol.

OPERA

Začetek ob 20

Sobota, 28. marca: Nelopir. Izven. Cene od 20 Din navzdol. Nedelja, 29. marca, ob 20. uri: Kavalir z rožo. Izven.

OPERA

Opereta Nelopir se poje v soboto, 28. t. m. zvečer po globoko znižanih cenah od 20 Din navzdol. Vse prijatelje lahke glasbe, ki pa ima visoko umetniško vrednost, opozarjamo na to predstavitev v operi.

Prva repriza opere Kavalir z rožo v premier-ski zasedbi bo v nedeljo, 29. t. m. Delo je imelo na premieri velik uspeh. Repriza v nedeljo je izven.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Sobota, 28. marca, 12 plošča za ploščo — napjev v napjev. — 12.45 Vremenska napoved, poročila. — 13. Napoved časa, objava sporeda, obvestila. — 13.15 Plošča za ploščo — napjev v napjev. — 14 Vremenska poročila. — 15 Za delovno (radialni orkester). — 15.40 O medionizmu (gosp. prof. Jos. Simenc). — 16 Napoved časa vremenskega napovedi, poročila, objava sporeda, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Naši pesniki: Stevan Lukovič in Velimir Ribič (gosp. Kordić iz Belgrade). — 19.50 Zunanji politični pregled (urednik gosp. dr. Al. Kuhar). — 20.15 Rouny-jazz. — 21.15 Pozori! Uganite za nagrado konje. Čudne zgodbe profesorja Hudobivnika. Zvočna igra, napisal gosp. Joža Vamberger, izvajajo člani radijske dramske družine. (Za pravilen odgovor na dve zastavljeni vprašanji bo razdelila neka velika donacija trdka med izbrane lepe nagrade. Podrobnosti o tem pri oddaji 28. marca oziroma 29. aprila.) — 22 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda. — 22.15 Radijski orkester.

Konec temu početju

(K dogodkom na univerzi.)

Ljubljana, 28. marca.

Protištajkovni odbor akademikov ljubljanske univerze je sklical večer ob 10 dopoldne v beli dvorani Uniona zborovanje akademikov, ki so proti štajku in nasilju na univerzi. Zborovanje je bilo številno obiskano, udeležilo se ga je preko 200 akademikov. Slušatelji teološke fakultete, ki so bili zadržani na fakultetnih predavanjih, so poslali na zborovanje svoje zastopstvo. Namen zborovanja je bil, da akademiki precizirajo svoje stališče do zadnjih dogodkov na univerzi.

Istočasno se je vršilo na inicijativno in v organizaciji ljudi, ki so povzročili zadnje nemire in nasilja na univerzi, drugo zborovanje na univerzitetnem dvorišču. Zborovalci, ki so zborovali v Unionu, se zborovanja na univerzitetnem dvorišču zato niso udeležili, ker bi se zborovanje gotovo sprevrglo v politično razračunavanje, kakor je to že pokazalo zadnje zborovanje.

Čudno se nam zdi naslednje postopanje: na univerzi so zborovali baš tisti, o katerih je znano, da s nasiljem ugled in delo na univerzi rušijo, dočim so akademiki, ki se bore za redno delo na univerzi proti nasilju manjšina, zborovali izven univerze v Unionu.

Referat na zborovanju v Unionu so v jasni luči prikazali potek in ozadje zadnjih dogodkov na univerzi in obenem začetni pravo pot, po kateri mora biti vodena borba za potrebe in pravice univerze in akademikov. Predvsem je bilo poudarjeno dvoje:

1. Letaki, govori na zadnjem zborovanju, vzkliki na univerzi, pred škofijo, semeniščem itd. jasno dokazujejo, da ima akcija za spodleteli štajk in nasilje, ki se je v zvezi s tem vršilo, popolnoma politično ozadje.

2. Uprava univerze je ob priliki teh dogodkov premalo odločno nastopila za očiuvanje reda in mirnega dela na univerzi.

Na podlagi teh dveh ugotovitev je z zborovanja spontano izvenela zahteva: skrajni čas je, da se po 10. dneih popolnega zastanka univerzitetnega dela napravi energičen konec izigravanju univerzitetne avtonomije in za bodoče preventivno prepreči vsako nasilno početje manjšine.

Svoje zahteve so akademiki na unionskem zborovanju zbrali v naslednjo

resolucijo:

Akademiki ljubljanske univerze, zbrani na zborovanju, ki ga je sklical protištajkovni odbor, ugotovljajo:

1. Da obstojata na univerzi dve skupini z diametralno različnimi pogledi na borbo za potrebe univerze in za pravice akademske mladine: prva marksistična pod vodstvom komunističnih akademikov, ki od časa do časa zberejo nekaj resničnih potreb in zahtev zato, da z njih močjo in za njimi varno kriti ustvarjajo na univerzi ugoden teren za svoje politične svrhe: v ta namen venomer pod najrazličnejši pretekli in sedanjimi, Sremske Mitrovice, univ. knjižnice, tehnične uredbe, univ. avtonomije itd. vznemirjajo univerzo z »masovnimi akcijami« (števila zborovanja, predlogi za štajk itd.). In druga, katoliška, ki vzporedno z borbo slovenskega ljudstva in njegovih voditeljev za pravice slovenskega naroda nenehoma stoji v pametni in stvarni borbi za univerzitetne in akademske interese.

Drugi način borbe zahteva več truda kot prvi, ker mu demagogija ne služi; rodil pa je še pozitivne uspehe, dočim spravlja prvi način univerzo v opetovano nevarnost in ji povzroča škodo.

2. Vse, kar Slovenci imamo: narodna svoboda, univerza, vse ostale ustanove, kakor tudi bodoča vseučiliška knjižnica — je sad enake smotrne in pametne borbe.

3. Da so zadnji dogodki na univerzi verna slika različnosti naznanjenih dveh načinov: od vrnitve stoječih komunistov zavedena marksistična skupina, kateri so se v soboto zaradi politične taktike pohorskega vodstva pridružili tudi akademski pristasi jugoslovanskega unitarizma in jugofašizma, je hotela izvesti vso univerzo v štajk, da tako krita s pretvezo borbe za akademske interese demonstrira proti sedanjemu političnemu stanju v državi s posebnim oziranjem na protikomunistično izjavo gospoda notranjega ministra ob priliki proračunske razprave. Ker je štajk popolnoma spodletel, so izzvali neredne z nasilnim preprečenjem predavanj.

745 tekmovalcev na startu

Vedno se znova izprašujemo, kje je iskati vzrok za toliko premož Norvežanov v smučanju pred vsemi drugimi narodi. Zadnje olimpijske igre so ravno dokazale, kako malo se je prav za prav Srednja Evropa približala severnjakom v smučarskem športu.

Na vprašanje »čemu« in »zakaj« je temu tako, bomo najlažje odgovorili s tem, da poročamo o zadnji smučarski tekmi na Norveškem, ki se je vršila prejšnjo nedeljo. Bil je to tako zvan »Birkebeiner teke«, to je vztrajnostni tek, na zgodovinski progi od Rena do Lillehammerja. Na startu je bilo kljub zelo težki progi 745 tekmovalcev. To je gotovo rekord, ki ga ni dosegel še noben start. V tem primeru je bilo seveda nemogoče izvesti običajni start, ki je na smučarskih tekmah, in sicer s časovnim presledkom, ampak so tekmovalce porazdelili na posamezne skupine, ki so startale

4. Da ima akcija komunistov, pohorcev in jugofašistov politično ozadje, to nesporno dokazuje letak s podpisom »Jugoslovanski nacionalni akademiki«, letak s podpisom ZKTF, govori marksističnih akademikov na zborovanju dne 20. t. m., sobotni vzkliki na univerzi, posebno pa kričanje pred bansko upravo, škofijo in semeniščem v ponedeljek, dne 23. t. m. (»Dol s klerikalnimi psi«, »Dol s škofom«, »Dol s krvavim režimom« itd.)

5. Da je da bi takoj po prvem poskuženem nasilnem preprečenju predavanj v soboto, dne 21. t. m. vzpostavila redno delo na univerzi in zaščitila številne akademike, ki so ponovno zamažali poskušali udeležiti se univerzitetnega dela.

6. Da

ne moremo namreč drugače razumeti zborovanje na univerzi in to celo na zahtevo neodgovornih povzročiteljev zadnjih neredov. Vsakomur je jasno, da ima zborovanje en sam namen in da bi se v slučaju, ako ne bi akademiki sami imeli toliko uvidevnosti in pustili nasilne same zborovati, zborovanje nujno končalo z novim neredom.

7. Da ima uredba tehničnih fakultet tudi važno pozitivno stran, ker je končno vendarle enkrat uradno zjamčen obstoj vseh obstoječih oddelkov naše tehnične fakultete, ki jih uredba imenoma navaja. Zato je nesmiselno in nerazumljivo, zakaj grupa nasilnežev načelno odklanja vso uredbo.

8. Da je bila tehnična uredba izdana pod prejšnjim Jevtičevim režimom, da pa jo nasilneži izrabljajo kot demagoško politično sredstvo proti sedanjji vladi, ko vendar sedanje vlade ne zadevajo niti odgovornost za potrebno spremembo omenjene uredbe v onem delu, ki določa sumljivo visoko število izpitov v prvem letu, ker leži že osnutek spremembe, izdelan od ljubljanske tehnične fakultete na tehničnih fakultetah zagrebške in belgrajske univerze in — ne v ministru.

9. Da je raison d'être slovenske univerze le v njenem stopnjevanem znanstvenem napredku, ki je mogoče le ob zadostnih materialnih sredstvih in ob zjamčenem trajnem nemotenem delovanju vseh organskih delov njenega ustroja.

10. Da moramo zato energično obsoditi ono razkrajalno tendenco zadnjih let, ki vsak hip bega univerzo z raznimi »masovnimi akcijami«, s predlogi in vsiljevanjem generalnih štajkov. Ta prozorna tendenca sistematično ruši vsako stabilnost in kontinuiteto univerzitetnega dela in s tem izpodkopava edini trdni temelji, na katerem sloni ugled in napredek slovenske univerze. To destruktivno prizadevanje, ki se ne ustavi niti ob mejah nasilja, bo treba z vsemi sredstvi iz univerzitetnega življenja izkoreniniti.

Zato apeliramo:

1. Na g. rektorja in upravo slovenske univerze, da brez oklevanja upostavi takojšnji normalni tek univerzitetnega dela, za bodočo pa preventivno onemogoči vsako nasilje in motenje, krivice zadnjih dogodkov pa primerno kaznuje.

2. Na sveta tehničnih fakultet zagrebške in belgrajske univerze, da sprejmeta njima od ljubljanske tehnične fakultete že odposlan predlog za spremembo uredbe tehničnih fakultet in s predložitvijo predloga prosvetnemu ministru ne zavlačujeta.

3. Na ministra prosvete, da postopek o spremembi uredbe tehničnih fakultet pospeši, zahteva takojšen odgovor tehničnih fakultet v Zagrebu in Belgradu in v slučaju, da bi zaradi drugačnih razmer na zagrebški in belgrajski fakulteti tamošnji fakulteti predložili osnutek, različen od onega ljubljanske fakultete, z ozirom na poseben položaj ljubljanske tehnične fakultete vsaj za njo sprejme spreminevalni predlog ljubljanske tehnične fakultete.

4. Na ministra financ, da drži obljubo, ki jo je dal meseca junija 1935 delegatom Akademске zveze in breme šolnin socialno pravično uredi ter skupen iznos zniža od 20 na 3 milijone, kot je to omenjeni delegaciji izjavil. Opozarjamo, da je bila obljuba dana že za proračunsko leto 1936-37.

5. Na kr. vlado, da g. finančnemu ministru omogoči izpolnitev njegove obljube in dovoli eventuelno potrebno korekturo proračunskega predloga.

skupno. Zato je bilo seveda treba precej priprav in so morali prireditelji urediti start na 500 m široki progi. Tekmovanje samo pa se je razvilo v zelo ostro borbo med lanskim holmenkolskim zmagovalcem Oskarjem Gjösliem in olimpijskim tekmovalcem Olafom Hoffsbakkenom. — Zmagal je Gjöslien s časom 5:16:05 in je bil komaj za 2 sekundi boljši kot drugi Inslingstad. Tretji šele je bil Hoffsbakken s časom 5:16:42.

745 tekmovalcev pri enem samem in še tako težkem teku, ki je trajal več kot pet ur, to dejstvo pove mnogo več, kot pa vsa dolgovozna razmišljanja, čemu imajo Norvežani v smučarskem športu tako sijajne tekmovalce. Z delom na široko so našli Norvežani svoje najboljšie zastopnike, ki so ponesli slavo norveške domovine po svetu.

In pri nas državno prvenstvo?

Naše delavstvo bo dobilo zaposlitev

Tovarna »Titan« d. d. Perovo pri Kamniku namerava razširti svoje obrate.

Kamnik, 28. marca.

Občinski odbor je na svoji zadnji seji sklepal o prošnji tovarne »Titan« za znižanje električnega toka za kwh od 1.30 na 0.80 din.

Vodstvo tovarne »Titan« v svoji prošnji povdarja, da ves električni tok porabi izključno samo za pogonske svrhe in je za tovarno plačevanje električnega toka po 1.30 din preveliko breme. Obenem navaja, da so prisiljeni svoje obratovanje prenesti v Osijek. Če pa bi občina pristala na znižanje električnega toka na 0.80 din za kwh, potem pa namerava svoje obrate razširiti in bi s tem mnogo brezposelnega delavstva dobilo v tovarni zaposlitev. Tovarna že sedaj zaposluje okoli 300 delavcev domačinov, katerih število pa bi se z razširitvijo obratov še povečalo.

Mestna občina je pozvala zastopnike tovarne »Titan« g. ing. Grossa ter mestnega elektrika g. F. Fajdiga, da oddajo toka natančno proučita. G. Fajdiga je predlagal, da mestna občina lahko oddaja tovarni »Titan« ponočni tok po 0.80 din za kwh, ker radi majhne razdalje tok ne izgubi mnogo na svoji napetosti.

Mestna občina je tovarni »Titan« ugodila oddajo ponočnega toka po 0.80 din za kwh, to pa samo toliko časa, dokler bo občina prejemala od meščanske korporacije ponočni električni tok po

isti ceni, kot ga prejema sedaj. Če pa bi meščanska korporacija ceno električnega toka zvišala, pa plača tovarna »Titan« poleg običajne cene občini še tudi povišico na ceni električnega toka.

Upamo, da obljube tovarne »Titan« ne bodo ostale samo na papirju, pač pa, da v najkrajšem času prične z razširitvijo svojih obratov.

LJUBLJANSKI PRORACUN ODOBREN

Včeraj je finančni minister dr. Dušan Letica podpisal odlok o odobritvi proračuna mestne občine ljubljanske. V bistvu je ostal proračun nespremenjen, to je tak, kakor ga je sprejel občinski svet. Le doklada na neposredne davke je znižana od 65 na 60%, trošarina na sladkor bo znašala 20 para pri kilogramu, dočim trošarina na elektronke popolnoma odpade. Kljub tem znižanjem bo proračun v ranovesju, ker je država vstavila svojo podporo za zidanje trgovske akademije.

»GLASILO JUGOSL. LJUDSTVA«

Tak napis ima nov list »Zbor«, ki je začel izhajati v Ljubljani, ter ga izdajajo Ljotičevi zboristi. List je last konzorcija, katerega predstavlja Turn Sturm, urednik je Ivan Marjek, izhajal pa bo vsak drugi četrtek.

Maribor

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 28. marca ob 20. uri: Siromakovo jagnje. Red C.

Nedelja, 29. marca ob 15. uri: Siromakovo jagnje. Ob 20. uri: Majda. — Globoko znižane cene. Zadnjič.

Prihodnja glasbena premiera je danes že kar popularna češka opereta »Sveti Anton, vseh za ljubljenej« (U svateho Antonička). Avtor Jara Beneš je s tem delom dosegel tudi na ne-češkoslovanskih odrih ogromne uspehe, ki liče predvsem v tem, ker je združil folkloristično češko glasbo z sodobnim jazzom ter s tem ustregel na vse plati. Mariborsko uprizoritev režira A. Harastović, glavne vloge igrajo Udovičeva, Barbičeva, Gorinskova, Sancin, Harastović in Verdovnik.

Prva ponovitev Siromakovega jagnjela. Zvečigove izredno učinkovite drame, ki jo je običajno ob premieri sprejelo z navdušenjem, bo v soboto, 29. t. m. za red C. V osmih slikah, ki pa teko, z izjemo enega samega odmoru, z veliko naglico, nam pisatelji riše s plastično dramatično zgodbo o poštem poročniku Foursu, ki mu Napoleon Bonaparte ugrabi ženo.

Okoliško občinstvo opozarjamo, da bo to sezono le še nekaj popoldanskih predstav. V nedeljo, 29. marca se uprizori popoldne ob 15. uri najmočnejši, letošnji dramski komad Zweigovo tragikomedijo »Siromakovo jagnje« naker posebno opozarjamo. — Zvečer ob 20 se igra zadnjič v letošnji sezoni lepo uspele opereto »Majda« in sicer pri globoko znižanih cenah.

Carinarnica

na Jezerskem vrhu

Pretleko nedeljo se je mudila na Jezerskem komisija za gradbeno dovoljenje za postavitev nove carinarnice na Jezerskem vrhu. Načrt za postavitev carinarnice na Jezerskem vrhu je že star ter se vleče zadeva glede graditve že okrog dve leti. Komisija bo končno izdala dovoljenje, naker se bo začelo zidati.

Pri tem ne moremo preko dejstva, da je mesto za zidavo carinarnice na vrhu Jezerskega vrha absolutno neprimerno. To z ozirom na urad, ki bo v njem imel svoje prostore. Finančna kontrola, ki bo tam poslovala, spada v kraj, za katerega posluje. Tako pa bodo morali jezercjani za vsako stvar, ki bo v zvezi s poslovanjem finančne kontrole pešati nekateri pol ure, drugi s spodnje strani Jezerskega pa po celo uro na Jezerski vrh, da tam opravijo pešminutni uradni posel in se potem zopet podajo domov. Tako bo jezercjani iz Spodnjega Jezerskega za navaden opravek pri fin. kontroli izgubili vsaj pol dneva. To je okolost, ki govori absolutno proti postavitvi carinarnice na Jezerskem vrhu.

Druga, morda še važnejša in še bolj upoštevana vredna okolnost pa je ta, da bi se v novo poslopje — če bi se to poslopje zgradilo v sredini vasi, t. j. približno tam kje, kjer je sedaj pošta — lahko vselili tudi vsi ostali uradi, ki so na Jezerskem. Tako predvsem pošta, ki je v tujem poslopiju, dalje orožniška postaja, ki je istotako v tujem poslopiju in plačuje tam visoko najemnino, lahko bi dalje našla v svoje prostore občinska pisarna ter čestni odbor, tako da bi imelo Jezersko v enem poslopiju združene vse urade. Našla bi tu zavetje lahko tudi tuiskoprometna pisarna, ki se bo morala prei ali slej utaboriti tudi na tako tuiskoprometnem Jezerskem.

Kaj bi pomenilo za Jezersko tako centralno uradno poslopje, ki bi bilo sredi vasi, kamor spada, ve le, kdor pozna lokalne razmere. To je želja ne samo jezercjanov, marveč vseh številnih in odličnih letoviščarjev, ki so stalni gostje divnega Jezerskega.

Naše oblasti bodo storile Jezerskemu ogromno uslugo, če to željo jezercjanov upoštevajo ter postavijo novo carinsko poslopje v kraju samem in ne na oddaljenem Jezerskem vrhu. To carinske službe niti najmanj ne ovira, ker gre edina cesta proti meji itak skozi Jezersko, na vrhu pa je tako ali tako straža. Nasprotno pa bi se graditev poslopja v samem kraju Jezersko znatno pomenila in bi se mogli stroški, v kolikor bi bili z graditvijo manjši uporabiti za razširitev poslopja.

Prepovedana

prodaja žel. hiš

Maribor, 27. marca.

Velikansko razburjenje je vzbujala med mariborskimi železničarji zagonetna kupčija, ki se je razvijala med neko mariborsko skupino ljudi in »Občekoristno« splošno stanovanjsko zadrugo na Dunaju. Predmet kupčije sta bili dve hiši v Mariboru, ki sta last omenjene zadruge, postavljeni pa sta bili pred petindvajsetimi leti z denarjem mariborskih železničarjev. Hiša v Kejarjevi ulici št. 8 ima 14 stanovanj, hiša v Betnavski ulici št. 14 pa je največje stanovanjsko poslopje v Mariboru z 48 stanovanji. V obeh stanujejo samo železničarji. Ker uživata zgradbi izredne ugodnosti, so bila v hišah tudi stanovanja zelo poceni. Hiši sta bili 25 let oproščeni davka, bivša Južna železnica pa je odstopila svet za zgradbo brezplačno in tudi prevoz gradbenega materiala je bil zastoni. Vsi stanovalci v hišah so bili obenem člani zadruge. Ker so mnogi od njih že upokojenci z malenkostno pokojnino 500 Din in še manj, jim je edino na ta način omogočeno lažje življenje, da imajo kot člani zadruge v zadrugi hišah poceni stanovanja. S prodajo hiš pa bi bilo 62 železničarskih družin na mah na cesti. Sedaj je posega vmes banska uprava. S svojim odlokom z dne 26. t. m. je poverila v upravo hiš kot komisarja obrtnozadružnega nadzornika g. Ignacija Založnika, obenem pa je prepovedala prodajo hiš na osnovi čl. 270 in 273 senzermske mirovne pogodbe in čl. 64 do 67 zakona o notranji upravi. Odlok utemeljuje banska uprava tudi s tem, da bi se s prodajo hiš preziralo interese tukajšnjih zadrugičnikov, ki jih je v Mariboru 70. Z odlokom g. bana so vsi mariborski železničarji soglasni in ga toplo pozdravljajo. Zlasti hvaležni mu pa bodo vsi stanovalci železničarskih hiš, katerih sedaj nihče ne bo metal na cesto.

GROF BAILLET LATOUR NA JAPONSKEM.

Predsednik mednarodnega olimpijskega Komiteja grof Baillet Latour je te dni došel na Japonsko. V Yokohami je bil sprejet od članov japonskega olimpijskega odbora, zastopnikov tiska in zastopnikov japonskih športnih organizacij. Pri sprejemu je bila navzoča tudi japonska šolska mladina. Baillet Latour namerava ostati na Japonskem 14 dni in bo ob tej priliki pregledal športne naprave in stadione v Tokio in Osaka in proučil možnosti ali lahko Japonska izvede olimpijske igre v letu 1940.

Ostanki versajske pogodbe

28. junija 1919 so v zrcalni galeriji v versajskem gradu podpisali mirovno pogodbo med državami, ki so se vojskovali v svetovni vojni. Ves svet je začel upati, da bo ta listina pomirila Evropo, ker bo uničila vzroke za spopad, ki je Evropo privedel v svetovno vojno.

Ni še preteklo 17 let po tem dnevu, in versajska pogodba je samo še senca tega, kar je bila. Njene določbe padajo po drobcih v pozabljenje in izginjajo.

Zadnje dni je nemška pest izbrisala iz pogodbe eno od osnovnih določil: nemške čete so osvojile demilitarizirani pas v Porenju. Pogodba je hotela Porenje demilitarizirati in onemogočiti za vojno za vse večne čase. Toda to je bil samo sen in ni bilo treba niti 17 let, da se je razblinil.

Versajska pogodba je bila dostojanstvena listina. Obsegala je 440 členov, ki so bili razvrščeni v 145 oddelkov. Toda ena od držav, ki so to pogodbo podpisale, Nemčija, je smatrala to pogodbo kot neznošen diktat, kot nekaj, kar so ji zmagovalci usilili.

Države, ki so to pogodbo podpisale, so jo hotele izpolniti še z množico dopolnilnih sklepov in pogodb. Nekaj let je bila v Evropi prava bolezen različnih sestankov, konferenc in razgovorov, ki naj uredi mirovna vprašanja in nasprotstva, ki jih je izzvala versajska pogodba. Omeniti je treba med najvažnejšimi in novejšimi lokarnsko pogodbo, Briand-Kellogov pakt, razorožitveno konferenco in svetovno-gospodarsko konferenco. Vsa ta ogromna množica pogodb, ki jo je neki francoski pisatelj označil s trojnim imenom »Pogodbe, proti pogodbam in nadpogodbam«, ni mogla rešiti versajskih mirovnih določil.

Versajska pogodba je vsebovala 6 skupin glavnih določil:

- Ustvaritev Društva narodov.
- Teritorialna določila, razdelitev ozemelj.
- Kolonijalna določila.
- Pomorska, vojaška in zračna določila.
- Reparacije.
- Oddelek, ki vsebuje ugotovitve o tem, kdo je zakrivil vojno.

Ko se je začel pripravljati napad na to mirovno pogodbo, je prvo prišlo na vrsto določilo o krivici svetovne vojne.

Osnovanje Društva narodov že takoj v začetku ni moglo doseči svojega namena, ker so Združene države odklonile svoj pristop, čeprav je misel o tej ustanovi splošno sprejeta. Zdrženih držav Wilson. Polagoma so iz ženevske ustanove izstopile še Brazilija, Japonska in Nemčija, ki so jo sprejeli šele leta 1926. S tem je ta ustanova izgubila še več moči in svojega pomena.

Teritorialne določbe versajske pogodbe so Nemčiji vzele številne pokrajine v Evropi. Tako je Belgija dobila od nje Eupen in Malmedy, Alzacijo in Lotaringijo je vzela Francija, Schleswig Danska, del Gornje Šlezije in Poznanj so dali Poljski. Memel pa je prejel Litva. Posledice so za 15 let postavili pod mednarodno nadzorstvo, Porenje pa so demilitarizirali. Razen Posarja, ki se je lani po piebiscitu vrnilo k Nemčiji, so vse druge dežele ostale v rokah tistih, katerim jih je poverila versajska pogodba.

V zadnjih 12 mesecih je Nemčija postopoma in dokončno uničila vse vojaške, pomorske in zra-

čne omejitve, v katere jo je uklepala versajska pogodba. Leta 1920 so zavezniki Nemčiji določili število vojakov, ki jih potrebuje za svoj notranji mir, na 100 tisoč. Obvezno vojaško dolžnost so nadomestili s prostovoljno plačano vojaško službo, ki je trajala 12 let. Nemško vojno brodovje bi smelo šteti samo 6 lahkih križark, 12 rušilcev in 12 podmornic. Do vojaške zračne sile pa nemški državi sploh niso priznali pravice. Marca 1935 pa je nemška vlada dala svetu na znanje, da razpolaže že zdavnaj z vojnim zračnim brodovjem. Nekaj dni pozneje je Nemčija osupnila Evropo s tem, da je uvedla splošno obvezno vojaško dolžnost. Tri mesece pozneje je sledil podpis pomorske pogodbe med Anglijo in Nemčijo, ki Nemčiji dovoljuje, da zgradi brodovje, čigar moč dosega 35% celotne angleške pomorske sile v vseh panogah, razen podmornicah, pri katerih pa priznava pogodbo Nemčiji enakost z Anglijo.

Višina reparacij, ki naj bi jih bila Nemčija svojim zmagovalcem plačala, je bila določena na 600 milijonov funtov sterlingov, kar znese v našem denarju 1650 milijard dinarjev, ali 165 naših letnih proračunov. To število, ki je bila res grozna, je znižal najprej Youngov reparacijski plačilni načrt. Znižal je tudi Dawesov načrt, nazadnje pa je kon-

ferenca v Lausani plačilo reparacij sploh odpravila.

V ostalem je Nemčija morala odstopiti vsa svoja prekomorska posetva v Afriki in v Tišem morju. Nad temi posestvi vrše mandatarno oblast veslele pod nadzorstvom ZN. Za zdaj je ta določba versajske pogodbe še v veljavi, toda zastopniki nekaterih veselil že govorijo o vrnitvi virov za surovine, pod čemer ne mislijo drugega, kakor da se Nemčiji vrnejo njene kolonije. To je edina določba, ki je od versajske pogodbe še v veljavi. Nikdar v zgodovini ni še nobena pogodba tako naglo postala brezpredmetna. In tudi nobena še ni tako hitro izginila.

Določba o samoodločevanju narodov, ki so jo smatrali za največjo pridobitev svetovne vojne, ni prinesla versajski pogodbi več stalnosti, kakor senzacionalne določbe kakih prejšnjih pogodb. Dunajski kongres leta 1915 je prinesel odločitev o večni zakonitosti tedanjega političnega stanja. Toda združitev Italije in ustvaritev nemškega cesarstva sta mu zadali smrtni udarec. Nobena pogodba ni večna in Francozi imajo prav s svojim pregovorom, ki trdi, da je trajna samo začasnost. Misel, da so že številne evropske pogodbe šle isto pot, kakor jo gre versajska, naj tolaži tiste, ki jih njen propad razburja.

Tako so odpravili demokracijo v južnoameriškem Paragvaju.

Ničemurnost vzrok smrti

Tudi najbolj prebrisan špijon se dobro zaveda, da bo prej ali slej napravil neznatno napako, ki bo zanj usodna in mu bo zadržila vrat. Vso pozornost mora posvečati svojemu obnašanju, kako si snema klobuk, kako zaveže kravato, kakšne so njegove kretnje pri mizi, vsaka najmanjša neprevidnost ga lahko izda.

Izurnjen angleški vohun se je s ponarejenim polnim listom srčno pretrnil na nemško ozemlje. Lezjak je obvladal popolnoma in ker je dal časa živeti v Nemčiji, je poznal tudi njih posebnosti in običaje. Ko se je v Kölnu vpisal v hotelsko knji-

go z napačnim imenom seveda, je pa napravil usodno napako. »Buderich, 234, Düsseldorf«, je zapisal. Ravnatelj hotela je takoj spoznal, da prijavljeni ni Nemec in poklical je policijo, kateri je pa angleški ogleduh še pravočasno pobegnil na Nizozemsko. Nemci pišejo število za imenom, za kar je Anglež sicer vedel, a v naglici napravil napako, ki je bila zanj v toliko usodna, da mu je bila služba vohuna odvzeta.

Neki francoski agent se je v nemški restavraciji preočito vpludno zahvaljeval natakarcu za njeno srečbo, česar pruski Nemec v svoji nadutosti ne stori. »Danke schön« in zopet »danke schön«, to je bilo natakarcu zadostilo in po preteku petih minut je bil francoski špijon v rokah policije in kmalu nato usmrčen.

Ženska ničemurnost je privedla največjo nemško vohunko Marijo Sorell, rojeno Poliakino, na vislice. Bila je tako drzna, da se je preoblekla v rusko uniformo ter pomešala med ruske vojake. Generalu Rennenkampfu se je ponudila kot vohunka za Rusijo in kot taka je zvedela za marsikatero važno rusko tajnost.

Nepričakovano pa se je nekoga dne znašla med dvema ognjema in strel ji je posnel z glave vojaško čepico, izpod katere so se preko ramen usuli njeni zlati kodri, katerih si v svoji ničemurnosti ni pustila porezati. Skočila je v strelski jarek, da bi si uredila lase. A bilo je prepozno, vohunki so takoj spoznali, da imajo pred seboj vohunko. Zahlevala je, naj jo vedejo pred generala Rennenkampfa, a vojaki so se njeni zahtevi le posmehovali. Odvedli so jo na kraj, kjer je že več špijonov čakalo svoje končne obsodbe. Ko so ji že vrgli vrv okrog vratu, tih je še rotila, naj jo vodijo pred generala. Obljubljala jim je vojaško povijanje in bogate nagrade in ko so se ji tudi še zdaj posmehovali, je zakričala: »Jaz nisem vohunka kot vi mislite, pač pa vohunim za Rusijo«. Bilo je prepozno, zanika ji je zadržila zadnjo besedo v grlu.

Uro nato so nemške čete prodrele in zavzele

mešto. Našle so devet obešenih vohunov, med njimi Marijo Sorell, katere truplo je gugala jescenska burja ter se poigravala z njenimi kodri, ki so bili krivi njene smrti.

Radio slike

Ameriška družba Televisor z glavnico v zne-ku en in pol milijona dolarjev je pričela z oddajanjem radijskih v Chicago, Holliwoodu in Detroitu. Društvo ne prodaja, temveč samo izposoja aparate svojim naročnikom. — Znana londonska tovarna klobukov je predvajala svoje pomladne izdelke izbrani damski družbi, ki je bila 10 km oddaljena od londonske oddajne postaje. Slike so bile popolnoma razločne. Več dam z vojvodinjo Kentsko na čelu je takoj naročilo na ekranu predvajane klobuke. — Poštni ravnatelj, sir Kingsly Wood, je naznanil parlamentu, da je pričela posloovati londonska postaja za oddajanje slik. Zgrajba je stala 180.000 funtov sterl., a kljub temu bodo dobivali radionaročniki slike brez vsakega doplačila. Radionaročnina bo znašala slejkoprej samo 10 šilingov letno. Aparati za sprejemanje slik stanejo od 50 do 80 funtov, a poštna uprava obljublja, da bo kmalu znižala ceno, če se bo prijavilo dosti oddajalcev. Sir Wood je moral tudi govoriti o neutemeljenem strahu javnosti, ki napačno misli, da bo lahko gledal lastnik »televisorja« v notranjost hiš svojih znancev ali sosedov. Neka stara gosposčina je pisala v »Timesu«, da jo ni nikoli videla v kopalnici slečeno niti njena lastna služkinja ter se ogorčeno eklicevala na zgodovinsko geslo An Englishmans house is his castle. V resnici bodo videli radiogledalci samo spored oddajne postaje. Dosedanja označba »radioposlušalec« seveda ni primerna pa radiogledalca, ki sprejema slike. Vseled tega je razpisal list »Daily Express« 50 funtov nagrade za novo besedo, ki bi izražala ta pojem.

Radio politika

Čeprav so prepovedale Zedinjene države reklamne vloške med oddajanjem napovedanege sporeda, še vedno nagajajo z oglasi posamezne postaje, ki so bile poprej sklenile dolgoletne pogodbe s trgovci. Ker je dokazano, da nima radioreklama v katerikoli obliki nobenega uspeha in samo odbija kupce, jo poskušajo omenjene postaje navesti na dnevne dogodke. Zadnjič so napovedale poročilo vojnega strokovnjaka z abesinske fronte, a vmeš dostavljale: »naše zobne kartice bi najbolj obvarovale zdravje na slabo pitno vodo navezanega italijanskega vojaštva«, »naš sir je najprimernejša krepčilna hrana za italijanske napadalne oddelke« in celo »naš prašek za bolhe je blagoslov za karavane tovornih konj in velblodov, ki jih reši zajedavcev«. Italijanski dnevniki v Zedinjenih državah so glasno protestirali proti sličnemu »zabavljanju nad italijansko nacionalno častjo«.

Kratkovidnost ali kaj?

Ko so francoski in sovjetski zastopniki podpisali medsebojno pogodbo, je angleški list »Morning-post« pripomnil, da dogodki na Španskem potrjujejo Leninovo napoved: »Kot prva pride sedaj na vrsto Španija.« Sedaj se je potrdila sovjetja za vstop v Zvezo narodov, obenem pa izjavila program rdeče revolucije. V Zvezi narodov razpravljajo o vprašanjih javne vojne, nikoli pa ne jemljejo v misel podtalnega komunističnega vohovanja, ki je v rokah enega člana ZN, da zavoluje vse druge. Litvinu in Stalinu bi bilo treba povedati, da ne moreta biti obenem zaveznika in sovražnika Zahoda. Ali Zahod ne uvidi te dvojne vloge, ki jo igra Moskva?

Sloga

»Otroka moja, zakaj se neki vedno pričkata? Ali ne bi mogla biti enkrat sporazumna?«
»O saj sva, mamica! Oba hočeva imeti veliko nogometno žogo.«

Pri cirkuški predstavi.

»Gospodična, na telefon vas kličejo. Brž!«

Nemčija danes...

Mrtvi in dva živa

»Ne vem dobro. Vem samo to, kako sta pred mojimi očmi skočila drug v drugega. Duisthus, ki ni slutil prave nevarnosti, mu je zaprl pot. Pozneje sem zvedel, da mu je tudi revolver izbil iz roke. Ta udarec mu je bil vrnjen. Ne vem, kako oster je bil, vem samo, da ga je zadel in sicer nesrečno. Nosil je blagajno pod pazduho, z njo mu je tako spodrsnilo, da je padel na tla, ker se ni mogel ničesar oprijeti... To je bil umor. Toda nisva imela časa, da bi se pobrigala zanj. Morala sva za vsako ceno odkuriti. Mogla bi seveda takoj izginiti, toda tega nisva storila. Mogoče, da sva mislila, da morava navsezadnje vsaj nekaj imeti od tega, toda na jasno si nisva prišla.«

Berger ga je neverjetno gledal.

»Ali ste popolnoma prepričani, da se je tako zgodilo s Quisthusom?«

Rognos je kratko prikimal. »Da,« je odgovoril.

»Ali ne soglašate s tem, kar so časniki poročali? Saj ste ga sami videli. Ležal je z obrazom obrnjenim proti zemlji, z razmesarjenim čelom. Udarec sam mu je dal le par neznatnih poškodb.«

Berger si je šel nervozno z eno roko preko druge.

»Imate prav,« je dejal. »In potem, potem je torej prišel Lüdersen?«

»Prav za prav ni prišel on. Prišla sva midva. Njega je bolj presenetilo kakor Quisthusa. Bil je bolj boječ od njega. Ni se nama zoperstavil iz bogve kakega poguma in pri tem prav gotovo niti najmanj ni mislil na blagajno. Mogoče čudno zveni, toda to njegovo prepričanje me je pozneje pri njem najbolj jezilo.«

Berger ni razumel in je zmajeval z glavo. »Zakaj pa se je potem boril?«

»Iz strahu. Panika, ki ga je zgrabila, je bila ravno tako velika kakor najina.«

»Tak zato?«

»Da, zato.«

Zdaj je v obeh narasla vročina nervoznost. Bližala sta se točki, ki je za oba bila odločilna.

Berger je težko dihal.

»In nato ste prišli do mene?« je dejal.

»Da, nato sva prišla do vas. Toda, če se vi ne bi pokazali v vratih, bi vas prav gotovo ne iskala. V ena vrata sem že zastoj suval, morala pa sva proč. Tedaj mi je prijatelj zaklical — kajti edino on vas je bil videl — da je poleg v sobi še nekdo. No, in takrat sem planil pred vas. Ostalo pa itak že veste.«

Berger se je obrnil napol k njemu in ga razburjen pogledal.

»Ali bi streljali?« je vprašal.

Rognos je obe dlani pritisnil ob čelo in gledal trdno pred seboj, šele potem je odgovoril.

»To sem se tudi jaz vprašal,« je dejal.

»In kaj ste si odgovorili?« To je prišlo iz njega z neko skoraj blazno napetostjo.

Tedaj je Rognos dvignil svoj obraz.

»Najraje bi si odgovoril: ne,« je rekel. »Toda ako sem iskren do samega sebe, si moram odgovoriti: da, jaz bi streljal. Vi ste se preveč obotavljali, midva pa nisva smela zgubiti niti trenutka v tej prokleti roparski zadevi, ki sva se vanjo tako neumno zaplela. Če si predstavim blazno razburjenje, ki me je grabilo, in kako vročično sem silil onodot, potem mi je še danes nezrazumljivo, zakaj nisem pritisnil petelina.«

»Morda ste pomislili na pok, ki bi ga povzročil strel?«

»Na prav nič nisem mislil. Preveč me je razburilo dejanje, ki sva ga bila počenjala.«

»Ali niste pomislili na to, da bi jaz lahko dvignil hrup?«

Rognos je razburjen odkimal z glavo.

»Kdo od naju pa je vohče kaj mislil,« je dejal.

»Kako sva ven prišla, sploh več ne vem. Vem samo to, da sva vozila brez svetilke in da sva udarila kar nagonsko v smer, ki sva je bila že vajena. — Toda prosim vas, ne prekinjajte me tolikokrat. Veste, tako globoko sem spet v vsem tem. Saj ne govorim samo radi vas, marveč govorim tudi radi sebe.«

Vstal je in začel nervozno tekati gor in dol po sobi, da bi se priboril do obvladovanja samega sebe. Berger je čakal v bolestni napetosti, vendar pa ga ni prekinil. Videl je, kako si je Rognos v popolni odsotnosti in s tresočimi rokami prižgal cigareto. Potem je vzel sam pipico, toda ker mu ni šlo od rok, jo je zopet odložil. Mučilo ga je občutje, da so že leta minila, odkar je stopil v sobo. Šele takrat, ko se je Rognos bil vsedel na drugo mesto, in nekaj časa molčal, se je obrnil do njega: »Ali imate še kaj?«

Rognos se je z roko prijel za čelo. »Da,« je odgovoril. »Samo vprašajte me. Tako čudno mi je v glavi.«

»Kako to, da vaju niso odkrili?«

»Delala sva točno po načrtu. V časnikih je stalo, da so nas videli pol milje pred mestom. Pozneje pa so pisali, da so bili v zmoti in da se je motorno kolo našlo tik ob mestni meji. Eno in drugo je bilo pravilno. Naj sva se namreč peljala po drugi poti, in sicer vsak za sebe.«